

EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 6/1999 rd

Statsrådets EU-redogörelse med anledning av förberedelserna för Världshandelsorganisationens (WTO) nya förhandlingsrunda (The Millenium Round)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 7 maj 1999 statsrådets EU-redogörelse med anledning av förberedelserna inför Världshandelsorganisationens (WTO) nya förhandlingsrunda (E 15/1999 rd) till ekonomiutskottet för kännedom och eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Manu Virtamo, utrikesministeriet
- handelsrådet Jari Gustafsson, handels- och industriministeriet
- styrelseledamot Ville-Veikko Hirvelä, Maan Ystävät representerande Kansalaisjärjestöjen WTO-kampanja
- handelspolitiske sekreteraren Mikael Rönkö, Servicecentrum för Biståndssamarbete rf.

STATSRÅDETS EU-REDOGÖRELSE

Förslaget

Ekonomiutskottet har behandlat frågan utifrån en faktapromemoria med anknytning till förberedelserna inför Europeiska unionens inofficiella handelsministersmöte i Berlin 9—10.5.1999. Faktapromemorian tar upp Finlands hållning till en punkt på agendan för WTO:s ministerkonferens i Berlin. EU-kommissionen har satt upp ett diskussionsdokument om de kommande WTO-förhandlingarna för handelsministerkonferensen. Utgående från diskussionen avser kommissionen

formulera ett meddelande som föreläggs rådet för allmänna frågor i juli.

Enligt kommissionens diskussionsdokument bör unionen vid förberedelserna för Seattlekonferensen sträva efter en så bred förhandlingsrunda som möjligt. De ärenden man kommit överens om skall tas med i de nya förhandlingarna (jordbruk, tjänster, skydd för immateriell äganderätt och vissa regelverksfrågor) uppfyller inte ensamma unionens mål. De lyfter alltför mycket fram den för unionen besvärliga jordbruksfrågan.

Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att de allmänna linjerna i kommissionens dokument på många punkter motsvarar de mål som lagts fram i de interna förberedande diskussionerna i Finland. Dokumentet är dock mycket preliminärt och saknar t.ex. en strategi för hur unionens mål skall genomföras. I dokumentet finns heller inte något förslag till en inbördes prioritering av unionens många mål.

Till Finlands nationella mål hör i synnerhet en liberalisering av varuhandeln och tjänster inom branscher som är viktiga för Finland. Statsrådet anser att det är viktigt att avlägsna hindren för handeln på bred front, särskilt när det gäller högteknologiska produkter och tjänster. Strävan efter sänkta tullavgifter för industriprodukter är i princip oproblematiske för Finland.

För Finlands och Europeiska unionens vid-

kommande är dock svårigheter att vänta i jordbruksförhandlingarna. De stora producentländerna, bl.a. USA, ämnar angripa EU:s jordbruksstöd. Agenda 2000 -besluten torde inte ensamma räcka till att avvärja dessa försök.

Statsrådet stöder att s.k. nya teman, t.ex. handel och miljö samt handel och investeringar tas med i följande förhandlingsrunda. Behandlingen av ämnena bör dock ske på en realistisk nivå. Huvudansvaret för arbetsvillkoren ligger hos Internationella Arbetsorganisation (ILO) men samarbetet mellan ILO och WTO bör utvecklas.

Statsrådet håller med om att utvecklingsländerna bör integreras i världshandelssystemet. Deras insats behövs för att förhandlingsrundan skall leda till permanenta lösningar. Förhandlingarna bör därför också infria utvecklingsländernas förväntningar.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Allmänt

Europeiska unionens institutioner är ännu inte klara med unionens mål för WTO:s förhandlingsrunda i Seattle, som börjar vid månadsskiftet november—december 1999. Även de mål som statsrådet lagt fram bör betraktas som preliminära. Utskottet begränsar därför sin analys till några detaljer och förbehåller sig rätten till närmare överväganden när ärendet i konstitutionell ordning kommer upp på nytt.

EU-kommissionen utgår från att WTO:s Seattlerunda slutförs relativt snabbt och föreslår en tidsram på tre år. Bedömningen kan vara optimistisk med beaktande av Världshandelsorganisationens nuvarande svårigheter, t.ex. den månader långa oförmågan att utse en ny generaldirektör samt pressen på WTO:s tvistlösnings-system till följd av konflikter mellan USA och Europeiska unionen.

En framgångsrik Seattlerunda kräver enligt utskottet att resultaten från de tidigare GATT- och WTO-förhandlingar verkställs. I annat fall

kan systemet för multilaterala handelsförhandlingar förlora i trovärdighet, i synnerhet i utvecklingsländernas ögon.

Utskottet anser att statsrådets preliminära ståndpunkt är ett steg i rätt riktning. Innehållet i EU-kommissionens diskussionsdokument strider inte mot Finlands intressen. Under det finländska ordförandeskapet bör man dock utifrån dokumentet bygga upp en förhandlingsstrategi, genom vilken största möjliga antal mål kan uppnås. Detta kräver att målen ställs i prioritetsordning.

Det primära nationella målet för Finland är att handeln med varor och tjänster liberaliseras inom de branscher som är viktiga för vårt land. För ett land typ Finland, som lever på export, är en så omfattande frihandel som möjligt ytterst viktig. Utskottet hänvisar här till den uppenbara kopplingen mellan öppnandet av telemarknaden och uppsvinget i den finländska samhällsekonomin. De sektorsvisa skyddsintressena bör från fall till fall enligt sin samhällsekonomska och samhällspolitiska betydelse anpassas till det generella målet.

Integrationen av utvecklingsländerna i världs-handelssystemet på rättvisa villkor ingår som ett elementärt element i de allmänna målen för Finlands internationella politik. Finland bör arbeta för detta mål som en del av en global utvecklingsstrategi. Särskilt viktigt är det i detta sammanhang att minska protektionismen för att hindren för en utvidgad handel mellan utvecklingsländerna skall kunna undanröjas.

Anmärkningar rörande enstaka förhandlingsfrågor

Jordbruk

Frågor gällande handeln med jordbruksprodukter skall som överenskommet behandlas under Seattlerundan. När det gäller ekonomiutskottets kompetensområde ingår i Europeiska unionens jordbrukspolitik vissa interna inkonsekvenser som kan utgöra hinder för en bestående handelspolitisk lösning.

Finlands och unionens mål föresats att beakta utvecklingsländernas rättmätiga önskemål vid förhandlingarna innebär oundvikligen att också importen av jordbruksprodukter och t.ex. textilier liberaliseras. I detta sammanhang bör också göras en bedömning av vilka konsekvenser en subventionerad import av jordbruksprodukter får för utvecklingsländerna.

Livsmedelssäkerheten har i första hand relevans för länder med en intensiv, industriell livsmedelsproduktion. Här handlar det bl.a. om hormon- och giftrester, genetiskt modifierade livsmedel samt etiska problem i anknytning till animalieproduktion i stor skala, frågor som oroar medborgarna. Innan handeln med jordbruksprodukter liberaliseras bör man komma överens om de regler som upprätthåller konsumenternas förtroende och som i sista hand utgör villkoret för all handel, menar utskottet. Det är helt förkastligt att WTO används som ett instrument för att begränsa konsumenternas beslutanderätt när det gäller hordana produkter eller produktionsformer de anser vara etiskt, ekologiskt och hälsomässigt berättigade.

När Finland gick med i Europeiska unionen krävde vi att vi skulle få bibehålla vår höga nationella nivå för konsumentskydd, miljöskydd och

hälsoskydd. Finland och Europeiska unionen bör hålla fast vid principen om att konsumenten alltid har rätt att få veta livsmedlens ursprung och tillverkningsmetoden och att det allmänna har såväl rätt som skyldighet att förhindra marknadstillträde för livsmedel som inte har bevisats vara trygga. När det gäller genetiskt modifierade livsmedel och s.k. nya livsmedel bör staterna ha rätt att ålägga producenterna av dessa livsmedel att bevisa produktens säkerhet.

Kulturskydd

Europeiska unionen, som består av flera små språkområden, har anledning att hålla fast vid möjligheten till direkt statligt stöd för att stödja en nationell eller regional kultur eller ett nationellt eller regionalt språk.

S.k. nya områden

Statsrådet anser med fog att behandlingen av de s.k. nya områdena (handel och miljö, handel och investeringar, arbetslivsvillkor) i förhandlingarna bör begränsas för att realistiska förväntningar skall kunna undvikas. Det är också ändamålsenligt att klarlägga och harmonisera kompetensfördelningen mellan Internationella arbetsorganisationen (ILO) och Världshandelsorganisationen (WTO).

Utskottet menar dock att syftet bör vara att integrera områdena i fråga i det komplexa WTO-avtalen utgör. Detta är nödvändigt för att förhindra att de system som påverkar handelspolitiken splittras. Genom ILO eller WTO eller genom båda två bör skapas instrument, som medger ett effektivt ingrepp i den snedvridning av konkurrensen som användningen av barnarbetskraft, tvångsarbete samt avsaknaden av fackliga rättigheter leder till. Exempelvis produktion, där fångar använts som arbetskraft, kan anses lika mycket statssubventionerad som produktion med statligt stöd. Med tanke på det praktiska politiska beslutsfattandet bör man dessutom beakta att regleringen av frågor gällande exempelvis arbetsvillkor och användning av barnarbetskraft kan påverka avtalets acceptabilitet vid ratificeringen.

Utskottet menar att utvecklingsländernas reserverade hållning till frihandeln delvis beror på en berättigad oro för de samhälleliga konsekven-

serna av en liberaliserad handel. Utskottet finner det angeläget att man som en utvecklingspolitisk åtgärd noggrannare utreder hur utvecklingslänternas rätt att bestämma över sin egen samhällsutveckling kan sammanjämkas med en liberalisering, som är nödvändig också för utvecklingslänternas ekonomiska utveckling. Denna fråga kan vara ett nyttigt objekt för forskning stödd av Finland eller unionen.

Nationell beredning inför förhandlingarna

Utskottet kallade in sakkunniga till utfrågning och då kom det fram att en del av de yngre tjänstemännen i statsrådet inte till alla delar känner till bestämmelserna i grundlagen gällande den nationella beredningen av EU-ärenden. Utskottet finner det nödvändigt att de centrala rättsreglerna upprepas i utlåtandet till statsrådet.

Enligt 33 a § regeringsformen skall riksdagen så som riksdagsordningen stadgar delta i den nationella beredningen av beslut som fattas av internationella institutioner. I 4 a kap. riksdagsordningen finns detaljerade bestämmelser om statsrådets skyldighet att lämna ärenden om vilka beslut fattas i Europeiska unionens institutioner till riksdagen för behandling, om stora utskottets rätt att lämna utlåtanden om dessa ärenden, i allmänhet utifrån specialutskottets beredning samt om de procedurer som tillämpas. I samband med antagandet av bestämmelserna i riksdagsordningen fastställdes också en regel som säger att "ett utlåtande från behörigt utskott är en normativ utgångspunkt för de finländska representanternas ställningstaganden i EU-beslutsprocessen och om det t.ex. på grund av förändrade förhållanden blir nödvändigt att avvika från den skall grunderna för detta noggrant redovisas för behörigt utskott" (RSv—RP 318/1994 rd).

Utskottet förutsätter att statsrådet i enlighet med sina skyldigheter regelbundet informerar riksdagen om hur WTO-förhandlingarna framskrider och lämnar de mål och åtgärder som gäller förhandlingarna till riksdagen för bedömning.

Utskottet vill i detta sammanhang också lyfta fram sitt utlåtande EkUU 7/1998 rd — E 27/1997

rd, där utskottet påtalade vissa brister i den nationella beredningen av det då aktuella MAI-avtalet. Utskottet finner det ytterst angeläget att utrikesministeriet, som svarar för det tekniska genomförandet av förhandlingarna, i god tid tar med de fackministerier som har förhandlingsansvaret för det detaljerade innehållet i WTO-förhandlingarna i beredningen av den nationella ståndpunkten.

Öppenhetssynpunkter

Utskottet finner det positivt att kommissionen i sitt diskussionsdokument gått in för öppenhet när det gäller behandlingen av WTO-förhandlingarna. I och med att Amsterdamfördraget trätt i kraft bör öppenhet inte bara betraktas som medlemsstaternas utan också som EU-institutionernas skyldighet.

De senaste årens handelspolitiska regleringar (t.ex. MAI-avtalet, NAFTA-avtalet) visar att man måste lyssna till folkopinionen om avtalen skall kunna bli färdiga och antas. Visad öppenhet har en avgörande betydelse för opinionsbildningen. I synnerhet när det gäller stora avtal som är svåra att gestalta är det viktigt att man inte genom ett onödigt hemlighetsmakeri ger upphov till ogrundade negativa uppfattningar om avtalets innehåll.

Till öppenhet hör också en dialog med folkopinionen. Även om exempelvis grupper kallade medborgarorganisationer ofta torde representera en smal och till och med en marginell del av folkopinionen, är det viktigt att staten ger dem den information de begär och bemöter den kritik de framställer och därmed erkänner de allmänt accepterade värden som utgör deras drivfjäder. Inflytande genom medborgardebatt utgör ett viktigt tillskott till det egentliga beslutsfattandet som sker enligt parlamentarismens regler.

Utlåtande

Ekonomiutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att utskottet omfattar statsrådets preliminära ståndpunkt i ärendet med de anmärkningar som framgår av motiveringen.

Helsingfors den 16 juni 1999

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Leena Luhtanen /sd
vordf. Mari Kiviniemi /cent
medl. Klaus Hellberg /sd
Susanna Huovinen /sd
Mikko Immonen /vänst
Reijo Kallio /sd
Marja-Leena Kemppainen /fkf

Kalervo Kummola /saml
Pekka Kuosmanen /saml
Antti Rantakangas /cent
Mauri Salo /cent
Juhani Sjöblom /saml
Osmo Soininvaara /gröna.

